

Forfatter: Steffens, Henrich

Titel: Udrag fra Indledning til filosofiske Forelæsninger af Henrich Steffens

Citation: Steffens, Henrich: "Indledning til filosofiske Forelæsninger", i Steffens, Henrich: *Indledning til filosofiske Forelæsninger*, udg. af Johnny Kondrup ; Flemming Lundgreen-Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1996, s. 286. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-steffens01val-shoot-idm140622391673616/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Indledning til filosofiske Forelæsninger

Suurstoff: ilt eller oxygen. Betegnelsen ilt dannedes af H. C. Ørsted 1814.

Magnetismens og Elektricitetens Duplicitet: Først efter H. C. Ørsteds opdagelse af elektromagnetismen 1820 blev det klart, at magnetisme og elektricitet var to sider af samme sag. Steffens må derfor tænke på den dobbelthed af negativitet og positivitet eller tiltrækning og frastødning, som kendetegner magnetisme og elektricitet hver for sig. Jf. i øvrigt n.t.s. 104 om ligesaa mange differente Materier.

- 111 **da blot denne gjør Experimentet mueligt:** "denne" refererer meningsmæssigt til duplicitet; den korrekte form havde altså været "hin".

Saltsyre forbinder sig med Mineralalcali til Kogsalt: Når saltsyre (HCl) går i kemisk forbindelse med soda eller natriumcarbonat (Na_2CO_3), dannes kogsalt eller natriumchlorid (NaCl) samt kuldioxid (CO_2) og vand (H_2O).

Svovlsyre neutraliserer sig med Jern til Vitriol: Når svovlsyre (H_2SO_4) hældes på jern (Fe), dannes jernvitriol eller ferrosulfat (FeSO_4) og brint (H_2).

et indtil det uendelige Identisk: et heit igennem selvstændigt, selv-identisk stof.

den nyere kemiske Nomenclatur: På initiativ af den franske kemiker Louis de Morveau (1737-1816) udkom 1787 *Méthode de nomenclature chimique*, baseret på den nye kemi, der fra ca. 1775 var udviklet af Antoine Laurent Lavoisier (1743-94). Før Lavoisier opfattede man fx metaloxider og vand som grundstoffer; metallerne hhv. brint forklarede som kemiske forbindelser af disse med det imaginære stof phlogiston, der mentes at blive afgivet ved forbrænding.

Lavoisier påviste imidlertid, bl.a. ved gennemført kvantitative laboratorieforsøg, at forbrænding tværtimod indebar en optagelse af ilt og dermed en vægtforøgelse (- og det var om denne nye, "anti-phlogistiske" kemi, Henrich Steffens skrev sin første videnskabelige afhandling 1794, jf. efterskriften). De nye kemiske navne var systematiske, baseret på latinske og græske rødder, og afspejlede stoffernes sammensætning; kemiske forbindelser fik herved toledede navne i lighed med biologiens (jf. n.t.s. 44 om Linné).

112 den intelligible Verden: det oversanselige, bevidsthedsverdenen.

**og uden hvilken den i den udvortes Anskuelse givne, afledte de enkelte (selv anorgiske) Lege-
mers Identitet, i hvilken de udvortes Differen-
zer tabe sig, som i en Afgrund, aldrig begribes:**

Meningen er, at den identitet, som den udvendige anskuelse finder i de enkelte (selv anorganske) former, og som altså er en afledt eller sekundær identitet, aldrig begribes uden, at man forudsætter den absolutte identitet af alle forskelle.

Approximation i det Uendelige: en aldrig afsluttet tilnærmelse.

Ja den empiriske Naturforsker . . . har tilintetgjort sig som Empirie: Der sker undervejs i sætningen en forvandling af det grammatiske subjekt fra person til begreb.

113 Reagentier: reagenser, stoffer som bruges til at påvise tilstedeværelsen af et andet stof, enten ved selv at forandre sig eller ved at få det andet stof til at reagere på en bestemt måde.